

Tekst 1

Straling: hele bevolking onvrijwillig proefkonijn

- (1) Een man die vaak zijn mobieltje gebruikt, heeft een slechte kwaliteit sperma, blijkt uit een Hongaars onderzoek. En kinderen die veel televisie kijken, raken eerder in de puberteit, zo bleek uit een onderzoek van de universiteit van Florence. Niet omdat zij psychisch worden beïnvloed door de series die ze zien, maar omdat door de straling van het apparaat de productie van het hormoon melatonine afneemt. Dat hormoon gaat de vroegtijdige seksuele rijping bij kinderen tegen.
- (2) De mens omringt zich met steeds meer straling van elektromagnetische velden. DECT-telefoons¹⁾, GSM's, digitale babyfoons enzovoort, creëren signalen die het biologische systeem van mens en dier kunnen ontregelen. De mate waarin dat gebeurt, is afhankelijk van de aard, sterkte en duur van de straling en de gevoeligheid ervoor bij degene die bestraald wordt.
- (3) Op dit moment komt de door UMTS veroorzaakte straling daar nog bij. Die is vele malen sterker dan de portie die door GSM wordt geleverd, ook omdat het aantal zendmasten veel groter moet zijn om een dekkend UMTS-netwerk te verkrijgen.
- (4) Het is niet eenvoudig om wetenschappelijk te onderzoeken wat de uitwerking is van de cocktail aan 'elektrosmog' waaraan de mens zichzelf in toenemende mate blootstelt. Daarvoor is lange-termijnonderzoek vereist. In feite onderwerpt de samenleving zich op dit moment aan een grootschalig experiment waarvan de uitkomst volstrekt onzeker is.
- (5) Er zijn tekenen die erop wijzen dat er gezondheidsrisico's aanwezig zijn, zodat het om een onverantwoord experiment gaat. Daarin is de gehele bevolking onvrijwillig proefkonijn. Weliswaar heeft de wetgever het mensenrecht op gezondheid gedefinieerd, maar daarbij is een uitzondering gemaakt voor elektromagnetische straling: daarover kunnen burgers niet bij de rechter klagen. Zoiets vanzelfsprekends als een stralingsvrije woonomgeving is dus niet afdwingbaar. Wie daarnaar streeft, doet ogenblikkelijk zijn DECT-telefooninstallatie de deur uit, waarmee een belangrijke stralingsbron is weggenomen. Maar alles wat van buiten komt, blijft uiteraard aanwezig. De overheid heeft een aantal oorzaken van straling over het hoofd gezien. Het gevolg is dat de vastgestelde grenzen veel te ruim zijn.
- (6) Voor het telefoonbedrijf KPN staat daardoor niets de plaatsing van vele duizenden UMTS-zenders in de weg. Dat zou ook te gek zijn, aangezien diezelfde KPN de overheid 711 miljoen euro heeft betaald om die zenders te mogen plaatsen. In totaal betaalden de gezamenlijke telecom-providers de staat 2,7 miljard euro voor deze gunst.
- (7) Wat de overheid voor die 2,7 miljard euro echter heeft verkocht, is het recht van de burger op een stralingsvrije leefomgeving. Zo is bijvoorbeeld bij jonge kinderen het immuunsysteem nog in ontwikkeling. Sommige studies doen het vermoeden rijzen dat elektromagnetische straling daarop een negatieve invloed heeft. De uitwerking van de DECT-babyfoon van Philips zou een zekere overeenkomst kunnen tonen met die van het staaftje DDT²⁾ dat moeders in de jaren vijftig van de vorige eeuw in de wieg van hun kind hingen om de vliegen te verjagen. DDT is al vele jaren volstrekt verboden, laat staan dat je het in de wieg toelaat. Maar de moeders die dat destijds de-

- den, wisten niet beter en hadden het beste met hun kind voor.
- 90 **(8)** In de volksgezondheid geldt daarom thans het voorzorgprincipe: zolang je niet weet of iets schadelijk is, doe je het niet of stel je heel strenge eisen.
- 95 Om die reden mag je niet meer roken in openbare gebouwen of op het peron. Maar de overheid verlaat dat principe ineens als het gaat om de mogelijk schadelijke effecten van draadloze telecommunicatie. Daarom mogen er
- 100 wel tien personen tegelijk mobiel bellen in een treincoupé, terwijl het stralingsniveau in die coupé dan extreem toeneemt.
- 105 **(9)** De fabrikant van een speciaal mobieltje voor kinderen hanteerde het voorzorgprincipe inmiddels wel: hij heeft het toestel deze week uit de handel genomen, want hij wil niet het risico lopen over twintig jaar bedolven te
- 110 worden onder enorme schadeclaims. Philips is met zijn DECT-babyfoon zo ver nog niet, maar mij zou het niet verbazen wanneer ook deze fabrikant binnenkort overstag gaat. Als ikzelf een kinderdagverblijf leidde, zou ik DECT-telefoons en -babyfoons dus weren. Was ik baas over de NS, dan zou ik mobielvrije coupés instellen. Ging ik over het stads- en streekvervoer, dan zou ik het bellen in mijn voertuigen volledig verbieden. Was ik schooldirecteur, ook dan stond ik het mobiel bellen binnen mijn gebouw niet toe. Er zou zelfs geen enkele zendmast op mijn schooldak komen, hoezeer ik de vergoeding daarvoor ook zou missen. Zelfs zendmasten bij naastgelegen panden zou ik actief tegengaan.
- 115
- 120
- 125
- 130 **(10)** De staat mag dan blij zijn met de 2,7 miljard, de normen scherpen we zelf wel aan. Uit voorzorg.

*Naar een artikel van Maarten Legêne,
Brabants Dagblad, 15 januari 2005*

noot 1 DECT-telefoon = draadloze telefoon

noot 2 DDT = zwaar landbouwvergif

Tekst 1

- 1p 1 De schrijver leidt in alinea 1 het onderwerp van de tekst in.
Op welke manier doet hij dat?
- A de aanleiding noemen voor het schrijven van de tekst
 - B deskundigen uit het stralingsonderzoek voorstellen
 - C een pakkend detail noemen uit de rest van de tekst
 - D voorbeelden geven bij het centrale probleem van de tekst

Gebruik onderstaande tekst voor het beantwoorden van de vragen 2 en 3.

De tekst kan worden verdeeld in vijf delen:

- 1 deel 1: alinea 1
- 2 deel 2: alinea's 2-4
- 3 deel 3: alinea's 5-8
- 4 deel 4: alinea 9
- 5 deel 5: alinea 10

- 1p 2 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 2?
- A Biologisch systeem
 - B Individuele verschillen
 - C Onzekerheid slaat toe
 - D Steeds meer straling

- 1p 3 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 3?
- A Invloed van de commercie
 - B Persoonlijke keuzes
 - C Rechten van de KPN
 - D Rol van de overheid

- 1p 4 "Wat de overheid voor die 2,7 miljard euro echter heeft verkocht, is het recht van de burger op een stralingsvrije leefomgeving." (alinea 7)
→ Citeer de zin uit alinea 5 waaruit het duidelijkste blijkt dat dit recht nooit heeft bestaan.

- 1p 5 "Er zijn tekenen die erop wijzen dat er gezondheidsrisico's aanwezig zijn ..." (alinea 5)
Waarom drukt de schrijver zich zo voorzichtig uit?
- A Burgers mogen zich hier niet over uitspreken.
 - B De overheid houdt informatie achter.
 - C Er komt binnenkort wetgeving over dit onderwerp.
 - D Er zijn nog geen harde onderzoeksresultaten.

- 1p 6 Wat is het verband tussen alinea 5 en alinea 6?
- A Alinea 5 en 6 vormen een opsomming.
 - B Alinea 6 bevestigt de inhoud van alinea 5.
 - C Alinea 6 geeft het gevolg van alinea 5.
 - D Alinea 6 noemt een voorbeeld bij wat er in alinea 5 wordt verteld.

- 1p 7 “In de volksgezondheid geldt daarom thans het voorzorgprincipe: zolang je niet weet of iets schadelijk is, doe je het niet of stel je heel strenge eisen.” (regels 91-94)
Uit welk(e) van de volgende zinnen of zinsdelen uit de alinea’s 4 en 5 blijkt het duidelijkst dat de overheid zich niet houdt aan dit voorzorgprincipe?
A “de cocktail aan ‘elektrosmog’ waaraan de mens zichzelf in toenemende mate blootstelt” (regels 33-35)
B “maar daarbij is een uitzondering gemaakt voor elektromagnetische straling” (regels 47-49)
C “een stralingsvrije woonomgeving is dus niet afdwingbaar” (regels 51-53)
D “Maar alles wat van buiten komt, blijft uiteraard aanwezig.” (regels 57-58)
- 1p 8 Wat verduidelijkt de schrijver met het verhaal over het staafje DDT in de kindewieg in alinea 7?
A de weigering van sommige mensen om van vroegere fouten iets te leren
B gebrek aan kennis bij fabrikanten
C het feit dat de overheid soms gevaarlijke situaties laat bestaan
D onwil om mee te werken bij de consumenten
- 1p 9 In alinea 9 geeft de schrijver een opsomming van wat hij in bepaalde gevallen zou doen.
Wat wil de schrijver met deze opsomming tot uitdrukking brengen?
A zijn afkeer van moderne uitvindingen
B zijn kennis van elektromagnetische straling
C zijn kritiek op het overheidsbeleid
D zijn mening over fabrikanten van DECT-babyfoons
- 1p 10 Welke normen worden bedoeld in alinea 10?
A de dagelijkse hoeveelheden gesprekken op de mobiele telefoon
B de eisen waaraan telefoons moeten voldoen
C de gedragsregels tegenover de overheid
D regels voor de toegestane hoeveelheid straling
- 1p 11 Wat is de hoofdgedachte van de tekst *Straling: hele bevolking onvrijwillig proefkonijn*?
A De overheid heeft het recht van de burger op een stralingsvrije leefomgeving verkocht.
B De overheid heeft te weinig aandacht voor mogelijke gezondheidsrisico’s die kunnen ontstaan door het grotere aantal elektromagnetische velden.
C Door een gebrekkige kennis van zaken geeft de overheid te veel geld uit aan het tegenhouden van nieuwe ontwikkelingen in de telefonie.
D Straling, veroorzaakt door het toenemende aantal elektromagnetische velden, zorgt voor veel onrust onder de bevolking.

- 1p **12** Wat is het belangrijkste doel van de schrijver met deze tekst?
- A** de lezers ertoe aansporen alle mobiele telefoons uit hun huis te verwijderen
 - B** de lezers een overzicht bieden van het onderzoek naar elektromagnetische straling
 - C** de lezers ervan overtuigen dat de elektromagnetische straling in Nederland buitensporig toeneemt
 - D** de lezers informeren over de gevaren van elektromagnetische straling
- 1p **13** Een schrijver kan in zijn tekst gebruik maken van:
- 1 feiten
 - 2 zijn eigen mening
 - 3 de mening van anderen.
- Wat gebruikt de schrijver in deze tekst vooral?
- A** 1 en 2
 - B** 1 en 3
 - C** 2 en 3

Tekst 2

Nederland staat echt nog niet onder water

- 1 In februari 2005 is het Kyoto-verdrag¹⁾ in werking getreden. Het valt te betwijfelen of dit verdrag veel effect zal hebben. De grootste vervuiler van dit moment, de Verenigde Staten, en de twee grootste vervuilers van de toekomst, China en India, doen namelijk niet mee. Veel klimaatdeskundigen zijn over het Kyoto-verdrag kritisch gestemd. Zij menen dat de uitstoot van kooldioxide, ofwel CO₂, snel zou moeten worden gehalveerd. Gebeurt dat niet, dan zal de toename van de hoeveelheid kooldioxide de temperatuur van de atmosfeer van de aarde snel laten stijgen met rampzalige gevolgen. Zij concluderen dat op grond van wetenschappelijke analyses die schijnbaar onomstotelijk aantonen dat de temperatuur van de atmosfeer van de aarde door toedoen van de mens in de vorige eeuw al zeer sterk is gestegen. De jaren negentig waren volgens deze berekeningen verreweg het warmste decennium van de laatste duizend jaar.
- 2 In het televisieprogramma Nova werd kortgeleden vast een dramatisch voorschot genomen op de gevolgen van de opwarming van de atmosfeer. Door middel van fraaie computeranimaties werd getoond dat West-Nederland in de komende dertig jaar onder water zal komen te staan. Dat komt door de snelle stijging van de zeespiegel, die het gevolg is van het smelten van het poolijs door de opwarming van de atmosfeer. De deskundige die deze beelden presenteerde, kende geen enkele twijfel: dat staat ons te wachten en er is niets aan te doen. De zeer snelle stijging van de zeespiegel is een proces dat al enige tijd geleden in gang is gezet en dat volgens hem niet
- meer kan worden gestopt. Zelfs als het Kyoto-verdrag wel functioneert, doen de bewoners van West-Nederland er dus blijkbaar verstandig aan op grote schaal zwemvesten en bootjes aan te schaffen. Nog verstandiger zou het wellicht zijn nu reeds naar het oosten van het land te verhuizen.
- 3 Dat de atmosfeer van de aarde in de afgelopen decennia warmer is geworden, staat vast. Wat de oorzaken en de gevolgen van die opwarming zullen zijn, staat echter veel minder vast. De uiterst sombere voorspellingen van een meerderheid van de klimaatdeskundigen lijken echter niet gebaseerd op wetenschappelijke inzichten. De zekerheid omtrent de opwarming van de atmosfeer van de aarde door de industriële activiteiten van de mens is vooral gebaseerd op twee geruchtmakende artikelen van de Amerikaanse klimaatdeskundige Michael Mann, gepubliceerd in de late jaren negentig. Mann stelt daarin dat de temperatuur van de atmosfeer op het noordelijk halfrond vanaf het jaar 1000 tot ongeveer 1900 langzaam daalde, om daarna plotse-ling zeer sterk te stijgen. Een dergelijke stijging vanaf dat moment kan eigenlijk alleen verklaard worden door de activiteiten van de mens. De resultaten van Mann werden tot voor kort gesteund door een brede groep mededeskundigen. De laatste tijd wordt er echter getwijfeld aan zijn werkwijze en conclusies. Dat wordt op overtuigende wijze uit de doeken gedaan in het maandblad Natuurwetenschap en Techniek.
- 4 Betrouwbare metingen van de temperatuur van de atmosfeer hebben we eigenlijk pas sinds 1850. De ontwikkeling van de temperatuur in de eeuwen

daarvoor moet op gecompliceerde wijze worden afgeleid uit metingen aan de jaarringen van bomen, eeuwenoude ijslagen en andere zaken die beïnvloed worden door de temperatuur van de atmosfeer. Twee Canadese wetenschappelijke onderzoekers hebben nu geprobeerd om de werkwijze van Mann te herhalen om eens te zien of zij tot dezelfde resultaten zouden komen. Dat bleek slechts zeer ten dele het geval. De Canadese onderzoekers komen bij gebruik van hetzelfde materiaal tot de conclusie dat de atmosfeer van de aarde de laatste eeuw inderdaad warmer is geworden, maar dat de vijftiende eeuw nog warmer was dan de twintigste. Omdat de opwarming in de vijftiende eeuw onmogelijk het gevolg kan zijn geweest van menselijke activitei-

ten, zetten deze berekeningen alle theorieën over de gevolgen van de CO₂-uitstoot op losse schroeven. De zekerheden van de klimaatdeskundigen zijn schijnzekerheden. In feite is het aardse klimaat dus zo'n gecompliceerd systeem dat we op dit moment nog geen idee hebben hoe de verschillende factoren op elkaar inwerken.

5 Ik zie natuurlijk geen reden om dan nu maar te besluiten niets aan het CO₂-probleem te doen. Maar voor een spectaculaire stijging van de zeespiegel moet bijvoorbeeld meer bewijs worden aangevoerd dan tot op heden is gedaan. Het is voorlopig niet erg waarschijnlijk dat West-Nederland over dertig jaar onder water zal staan.

*Naar een artikel van Maarten van Rossem,
Brabants Dagblad, 19 februari 2005*

noot 1 Kyoto-verdrag: verdrag genoemd naar de Japanse stad waar de grote industrielanden hebben afgesproken de CO₂-uitstoot te verminderen.

Tekst 2

10p **14 Samenvatting**

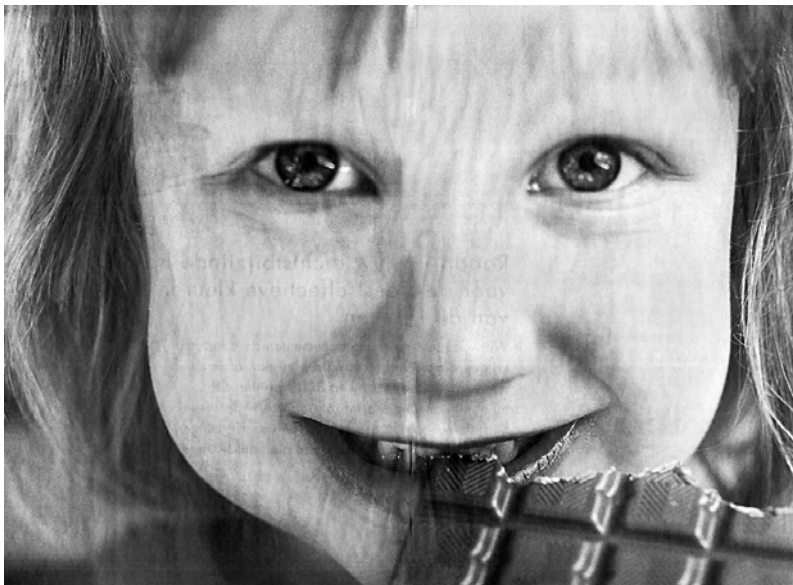
Vat de tekst *Nederland staat echt nog niet onder water* samen in maximaal 145 woorden. Noem niet onnodig voorbeelden.

De volgende elementen moeten in je samenvatting voorkomen:

- de beste aanpak van de kooldioxide-uitstoot volgens veel klimaatdeskundigen;
- het wereldwijde gevolg als die aanpak niet wordt uitgevoerd, volgens deze klimaatdeskundigen;
- het gevolg van opwarming van de atmosfeer voor Nederland volgens de klimaatdeskundigen en de termijn waarin dat gevolg zichtbaar wordt;
- het feit dat Mann vaststelde en de verklaring die hij ervoor geeft;
- de betrouwbaarheid van gegevens over de temperatuur van de atmosfeer uit de tijd voor 1850;
- het feit dat Canadese onderzoekers vaststelden en hun conclusie daaruit;
- de mening van de auteur, Maarten van Rossem.

Maak er een goedlopend geheel van. Gebruik geen telegramstijl.

Tekst 3

“Nou vooruit dan maar weer, voor deze keer ...”

“Ach, zóveel snoept ze toch niet? En dat ze een beetje dik is, dat zit nu eenmaal bij ons in de familie. Mijn moeder was al zo en zelf heb ik ook de nodige extra pondjes. Dikke mensen zijn gezellige mensen, toch? En het is moeilijk om nee te zeggen ...”

Maar liefst één op de acht kinderen in Nederland is te dik en ieder veertiende kind lijdt zelfs aan ernstig overgewicht! En deze tendens neemt fors toe, met alle gevolgen van dien: gepest worden, geen zin hebben om te sporten en zich schamen voor het uiterlijk. Bovendien lopen ze grote kans om ook als volwassene veel te dik te worden.

Kinderen eten graag snoep, patat en chips en ze drinken het liefst cola en sinas. Dat is logisch en kind-eigen. En ze spelen graag met de computer of kijken liever tv dan zich lichamelijk in te spannen. Maar als ouder wil je ze graag zo gezond mogelijk groot brengen, zonder dat ze allerlei klachten krijgen als gevolg van ongezond eten of te weinig bewegen. Of uw kind zich ‘normaal’ ontwikkelt, ziet u in de groeitabel. Wijkt het gewicht sterk af, dan is het raadzaam om contact op te nemen met bijvoorbeeld uw huisarts, jeugdarts of een diëtist. Meer weten? Vraag het gratis informatiepakket aan bij GGD of Gezondheidswijzer in uw regio.

GROEITABEL	MEISJES	JONGENS
Lengte	Gewicht	Gewicht
100 cm	± 16,0 kg	± 16,0 kg
110 cm	± 19,5 kg	± 19,5 kg
120 cm	± 23,5 kg	± 23,5 kg
130 cm	± 28,5 kg	± 27,5 kg
140 cm	± 35,5 kg	± 34,0 kg
150 cm	± 43,5 kg	± 41,0 kg
160 cm	± 52,0 kg	± 50,0 kg

Naar een advertentie in Dagblad De Limburger, 11 juni 2005

Tekst 3

- 1p **15** Voor wie is de advertentie vooral bestemd?
- A alle lezers
 - B alle kinderen
 - C alle medische instanties
 - D alle ouders
- 1p **16** Deze advertentie geeft de lezers informatie. Maar de advertentie heeft nog een ander doel.
Welk doel is dat?
de lezers
- A ertoe aansporen om geld te storten
 - B ertoe oproepen om zo nodig actie te ondernemen
 - C ervan overtuigen dat het probleem onoplosbaar is
 - D wijzen op fouten in eerdere informatie
- 1p **17** Wat is de belangrijkste functie van de foto?
- A begrip van de tekst verbeteren
 - B de aandacht van de lezer trekken
 - C de inhoud van de tabel verduidelijken
 - D een nieuw element aan de inhoud toevoegen

Tekst 4**Jeugd en alcohol**

- 1 **Scholieren roken tegenwoordig minder, maar drinken des te meer. Daar kwam in het kort de uitslag op neer van de enquête *Jeugd en riskant gedrag*, die in het najaar van 2003 werd gehouden onder tienduizend scholieren van pakweg 10 tot 18 jaar. Daarvan werden de resultaten onlangs gepresenteerd. Dit onderzoek wordt betaald door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en vindt elke vier jaar plaats. Uit de verzamelde gegevens is goed te volgen hoe het riskante gedrag van jongeren (roken, drinken, drugsgebruik en gokken) in de loop der tijd verandert.**
- 2 De uitslag van het laatst gehouden onderzoek geeft een opmerkelijke trend te zien. Voor het eerst in de geschiedenis bleken net zoveel meisjes als jongens dronken te zijn geweest in de maand voorafgaande aan het onderzoek: een op de vijf. Jongens blijven frequenter drinken en méér per avond. Maar liefst 17 procent zegt in het weekeinde elf glazen of meer te nuttigen. Op jongerencampings drinken jongens per dag gemiddeld twintig glazen en meisjes acht.
- 3 Deze cijfers baren de deskundigen grote zorgen, omdat het gebruik van alcohol op jonge leeftijd slecht is voor de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Hoe jonger, vaker en meer een scholier drinkt, hoe groter de kans dat hij of zij als volwassene aan alcohol verslaafd raakt. Dus als deze cijfers kloppen en de trend doorzet, komen er op korte termijn veel gezondheidsproblemen aan, om over verkeersongevallen door dronkenschap nog maar te zwijgen. Op langere termijn koerst Ne-
- derland af op een epidemie van alcoholverslaving die zijn weerga in de geschiedenis niet kent.
- 4 Deze trend moet dus snel een halt worden toegeroepen, daar is iedereen het over eens, maar hoe? Wettelijke bepalingen werken nauwelijks. Ondanks het verkoopverbod van alcoholhoudende drank aan jongeren onder de 16 jaar koopt tweederde van de drinkende 15-jarigen zelf zijn drank, met name in de supermarkt. Elk weekeinde verlaten duizenden jongeren laveloos het café ondanks het verbod op het schenken aan mensen die zichtbaar dronken zijn.
- 5 Ook de regels thuis laten te wensen over. Bijna de helft van de 12-jarigen zegt thuis wel eens alcohol te mogen drinken. Als het aan Jorin de Klungers en Wim van Dalen van de Stichting Alcoholpreventie (STAP) ligt, verbieden alle ouders hun kinderen alcohol te drinken tot ze een jaar of 15 zijn. In hun boek *Mag ik ook een glaasje? Handreiking bij de opvoeding over alcohol* schrijven ze: "Bijna alle kinderen die niet mogen drinken van hun ouders, drinken ook daadwerkelijk niet."
- 6 Gelukkig beseffen de schrijvers heel goed dat de praktijk voor veel opvoeders lastiger is. De opvoeders kunnen verbieden wat ze willen, maar het gebeurt tóch, desnoods stiekem. Daarom suggereren De Klungers en Van Dalen naast het verbod door de ouders nog een andere mogelijke aanpak, die ook wat beter aansluit bij de niet-autoritaire manier waarop de meeste Nederlandse ouders hun kinderen opvoeden. En dat is: zelf het goede voorbeeld geven. Je moet veel praten over

het onderwerp 'alcohol' en daarbij zoveel mogelijk feiten aanbieden. Ook zul je concrete regels en afspraken moeten maken over wat mag en niet onmiddellijk hard straffen als het eens een keertje mis gaat.

- 7 Voor al deze zaken bieden de auteurs de nodige munitie. Kinderen die thuis opgroeien in een sfeer van drank en drankmisbruik, lopen flink risico zelf ook aan de drank te raken. Zelfbeheersing door ouders is daarom van essentieel belang. Verder is het goed elke gelegenheid aan te grijpen om met kinderen te praten over de prettige en onprettige kanten van drankgebruik, het liefst voordat ze er zelf aan beginnen. Ze mogen best weten dat twee glazen ontspannend en ontremmend werken, maar moeten ook te horen krijgen dat alcohol een zeer giftige stof is die, zeker als je nog licht en klein bent, schade aan de lever, nieren en hersenen aanricht.
- 8 Ze moeten te horen krijgen dat er, als je nog jong bent, maar een paar

glazen alcohol voor nodig zijn om je gedrag te veranderen in baldadig, agressief, vernielzuchtig, opdringerig en (seksueel) uitdagend gedrag. Ouders moeten hun kinderen vertellen dat het drinken van meer dan een paar glazen controleverlies kan veroorzaken, ja zelfs black-outs. De volgende dag weet je dan niet meer wie wát met je gedaan heeft en wannéér. Ze moeten ook te horen krijgen dat alcoholgebruik dodelijk kan zijn. Vanaf vijf glazen of meer (afhankelijk van het lichaamsgewicht) is er kans op alcoholvergiftiging met de volgende verschijnselen: ademhalingsstilstand, hartaanval, stikken in je eigen braaksel. Met een paar glazen op neemt bovendien de kans op een verkeersongeluk toe.

- 9 Als ze dit alles eenmaal weten, liggen volgens De Klungers en Van Dalen de leefregels voor de hand. Drink zo weinig mogelijk, maar áls je het toch wilt doen, beperk je dan tot hooguit drie glazen, zodat het leuk blijft.

Naar een artikel van José van der Sman, Elsevier, 21 augustus 2004

Tekst 4

Gebruik onderstaande informatie om de vragen 18 en 19 te beantwoorden.

We kunnen de tekst verdelen in 5 stukken:

Deel 1: alinea 1

Deel 2: alinea's 2 en 3

Deel 3: alinea's 4 en 5

Deel 4: alinea's 6, 7 en 8

Deel 5: alinea 9

- 1p 18 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 3 (alinea's 4 en 5)?
- A Alcoholverkoop
 - B Leeftijden
 - C Ouders
 - D Regels
- 1p 19 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 4 (alinea's 6, 7 en 8)?
- A Hoe moet je straffen?
 - B Hoe pak je het aan?
 - C Wat zijn de gevaren?
 - D Wat zijn de prettige kanten?
- 1p 20 "omdat ... geestelijke ontwikkeling" (alinea 3, eerste zin)
Dit zinsgedeelte wordt het duidelijkst uitgewerkt in:
- A alinea 4
 - B alinea 5
 - C alinea 6
 - D alinea 7
- 2p 21 "Ook de regels thuis laten te wensen over." (alinea 5, eerste zin)
Naast thuis worden er nog andere plaatsen in de tekst genoemd waar de naleving van de regels te wensen overlaat.
→ Welke zijn dat?
- 1p 22 Welk verband is er tussen alinea 7 en 8?
- A Alinea 7 en 8 vormen een opsomming.
 - B Alinea 7 en 8 vormen een tegenstelling.
 - C Alinea 8 noemt gevolgen van de inhoud van alinea 7.
 - D Alinea 8 noemt redenen voor wat er in alinea 7 is gesteld.

Breezers

Slijterijen en supermarkten lappen intussen het verbod op de verkoop van alcohol aan minderjarigen aan hun laars. In negen van de tien supermarkten kan een 15-jarige zonder probleem bier, wijn of een breezer kopen. Dat blijkt uit onderzoek van de Universiteit van Twente. Voor dat onderzoek probeerden minderjarigen driehonderd keer alcohol te kopen. In 257 gevallen slaagden ze daarin.

Elsevier, 11 maart 2006

- 1p **23** Hoe kun je de relatie tussen het tekstje *Breezers* en de tekst *Jeugd en alcohol* het beste weergeven?
Het tekstje *Breezers*
- A bevestigt een deel van de tekst *Jeugd en alcohol*.
 - B bewijst dat de tekst *Jeugd en alcohol* overdreven negatief is.
 - C spreekt de inhoud van de tekst *Jeugd en alcohol* tegen.
 - D zwakt de inhoud van de tekst *Jeugd en alcohol* af.
- 1p **24** Voor welke lezersgroep is de tekst *Jeugd en alcohol* bedoeld?
- A voor alle lezers van Elsevier
 - B voor de jongste middelbare scholieren
 - C voor jongeren van 10 tot 18 jaar
 - D voor ouders en andere opvoeders
- 1p **25** Een schrijver kan met een tekst de volgende bedoelingen hebben:
- 1 gevoelens tot uitdrukking brengen
 - 2 informeren
 - 3 overtuigen
 - 4 tot handelen aansporen
- Wat zijn de belangrijkste doelen van de schrijfster van de tekst *Jeugd en alcohol*?
- A alleen 1 en 3
 - B alleen 1 en 4
 - C alleen 2 en 3
 - D 2, 3 en 4
- 1p **26** Een schrijver kan gebruik maken van:
- 1 feiten
 - 2 de eigen mening
 - 3 de mening van anderen.
- Waarvan maakt de schrijfster van de tekst *Jeugd en alcohol* gebruik?
- A alleen 1 en 2
 - B alleen 1 en 3
 - C alleen 2 en 3
 - D 1, 2 en 3
- 1p **27** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte weer van de tekst *Jeugd en alcohol*?
- A Dat jongeren vaak te veel drinken, komt vooral doordat supermarkten en cafés hiertegen te weinig ondernemen.
 - B Jongeren drinken steeds meer en weten te weinig over de schadelijke gevolgen van veel alcohol drinken.
 - C Jongeren drinken steeds meer, vooral de meisjes en op lange termijn ziet het er somber uit voor deze jeugdige drinkers.
 - D Jongeren gaan te veel en op steeds jongere leeftijd drinken, maar ouders kunnen het drinkgedrag van hun kinderen enigszins reguleren.

Schrijfofdracht

Het is begin maart. Je zit bij de eerste les biologie na de krokusvakantie. Na wat verhalen over carnaval komt er een discussie op gang over 'drinken'. "Enkele glaasjes per dag is toch gezond?" "Als je vooraf goed eet, is er niks aan de hand!" "Bij 'drinktest.nl' manipuleren ze volgens mij." "Die video over verslaving was volgens mij ook zwaar overdreven!" Een half uur lang stoere verhalen, persoonlijke ervaringen en de nodige vragen aan de docent.

Jullie besluiten te gaan kijken of er een deskundige wat betreft alcoholgebruik kan worden uitgenodigd. Die deskundige moet dan voor de vierde klassen van de school een verhaal over jeugd en alcohol gaan houden en vragen van leerlingen beantwoorden. Jullie gaan op zoek naar adressen. De docent biologie zal er met de directie over praten in verband met de financiën en de beschikbare ruimte.

De volgende les heeft iemand een geschikt adres: Alcoholvoorlichting, Postbus 500, 3440 AM in Woerden. Er zijn ook nieuwe vragen: over verschillen in drankgebruik tussen de stad en het platteland en over het drinken door de jeugd in andere landen.

Vragen genoeg om een deskundige uit te nodigen, maar wat kost zo iemand? Kan zoiets vóór 1 mei geregeld worden? Kan het overdag of alleen 's avonds?

Jij gaat de brief schrijven aan het bureau Alcoholvoorlichting.

13p **28 SCHRIJFOPDRACHT**

Schrijf de brief aan het bureau Alcoholvoorlichting waarin je vraagt of iemand van het bureau bij jullie op school voorlichting over alcoholgebruik kan komen geven.

Je stelt je voor en legt uit wie de doelgroep vormen: de leerlingen van de vierde klassen van jouw school. Je noemt de aanleiding voor het schrijven van de brief en vermeldt ten minste twee punten die in de biologieles zijn genoemd. Je stelt ook de nieuwe vragen die daarna bij jullie zijn opgekomen. De vraag van een vriendin, of jongens sneller dronken zijn dan meisjes, zet je er ook in. Verder vraag je naar de kosten en of een datum vóór 1 mei haalbaar is. Jullie hebben een voorkeur voor overdag, maar 's avonds vinden jullie ook goed. In verband met de planning hoop je op een snelle reactie.

Je dateert je brief op 15 maart 2007.

Je moet bovenstaande gegevens in een logische volgorde in de brief opnemen.